Массе а мехкий пролетареш, вIашагIкхета!

СЕРДАЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

(«СВЕТ») Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР

Газет арадувл 1923 шера денз

ШОЛТТА, 3 ноябрь, 1973 шу.

№ 132 (5993).

Мах 2 кеп.

Сийлахь - йоккхача Октябрьски революцие 56 шу дузуча цIийна сийленца накъаьхара цIерга социалистически яьз йоаржалий В. И. Ленина цIерагIча Грозненски мехкалоьте чакхдоьхуча заво да № 11 йолча установока сменаша. Царна юкъе кхьаьста дика болх дарна белгалъяьлина я йоккхагIйола оператор Литвинова Антонина Федоровна херте латта смена. Иттех ди хенал хьалха кхоачашIар цо молладьяьта продукци архенера итт денна задача. Иццта сменаь дика толамаш дахара бахьан да цун къаьхьегам Антонина Федоровнас изготовка вIашIтехьбакхар.

СУРТА ТIА: сменаьга болча балха сводка дIаэуьр я йоккхагIйола оператор А. Литвинова.

И. ПЛИЕВА сурт.

АРАХЕЦА ПРОДУКЦИ ДИКАГIЕИ ДУКХАГIЕИ

ЙйслагIча пятилетка кхоалагIча, хоадамбеча шера планин тIайна социалистически декхараш хенах хьалха кхоачашдира, Октября дезача цIейна сийленца накъаьхара къаьхьегама вахте эттача Нохч-ГIалгIайчен промышленноста къаьхьегIахьошка толамца кхоачашIа я товарни продукци арахецаре из маьхала яккхарч яйс бетта план. Паччахьалъхен планагIа лаьрхIачуьл совгIа ара а хийца реализаци яьй 10,7 милинон сомий маьхерча продукцена. ХIара промышленин предприяте болх ритмично дIабахийтар, цун технико-экономически хьокъамаш тоьдара тIоагIа лоарIаме да арахецна продукцин дика хилар. Из дикагIа ме худ сихагIа маьхала боал арахецна продукци.

Из дика кхетадеу республикерчу дуккхача промышленин предприятей коллективана. Цар ара мел хеца продукци лиьчен тIехдикеи мара хилаш. Къаьстча дика лел арахецна продукци дикагIа хилийтара боах СССР 50 шу дизаэра цIерагIча Грозненски химически комбинате. Цига ара мел хеца продукци лиьчен тIехдикеи мара ди. ЙйслагIча пятилетка шерашка цига арахецача массеьч продукцена паччахьалъхен дикала Знак ешиай.

Арахецна продукци яштта дика хилара керттера бахьан да комбината химикашца цу дахььера шоай къаьхьегам ехеташца вIашIтехьбакхар. Химически продукци арахецара технологи цахIаддан агрийбоах комбината рационализаторашен новаторашен. Цехашта, сменашта керте латтара коммунисташа, инженерно-технически бохьлоша. ОТК бохьлоша цахIаддан тIахьожам лоаттабу арахена продукци дикагIа хилийтара. Цу дахьье тIаийна социалистически деяташ къаьхьегIахьошкахь мел боаш мероприятеш йоаза чакхъяхара ергIга торонаш оарцагIйоаш цар. Арахецача продукцера хьежжа мара хила йиIьшъю производства керттера хьокхан — продукцена реализаци яра йиан кхоачашIар. Комбинате арахецаш мел боаш продукци лиьчен тIехдикеи хилар бахьан долаш ихьяккха бутт дIабахийтабаь на продукцена реализаци яра паччахьалъхен план тIехкхоачаш ца еш. Цудухьа Ерриггосзин социалистически яхье вIашIтта кхоза хьалхара моттиг яьккхай во ухх шера.

Арахенача продукцена юкъе брак ца нийсолийтар, из дикеи тIехдикеи мара ца хилийтара болх ницта кхетамца вIашIтехьбакхаб «Грозненефтехимавтоматика» объединенин межхьакхетта чакхдоьхуча предприятина. Грозненски «Автоспецоборудование» опыта, ництача экспериментальни заводе, Назранерча ГI. Ахриева цIерагIча «Электроинструмент» заводе, кхыча предприятеша.

Цхьабакъдо, республикерчу цхьаьнога предприятешка эсала лел арахена продукци дикагIа хилийтара бола болх. Цудухьа цига ара. Кхыча продукцина ерриг-Союзе худ, сертификат яхьа. Йолаш моттигаш йийсау. Из бахьан долаш производствана зе худ, паччахьалъхенна гIоа техха дезаш духха моттигаш йийсау. Брак йолаш кийчъиь изделеш тоьяра духха ахча дIаахийта дезаш худ.

Къаьстта духха эсала продукци арахец Грозненски кога гIирс беча фабрике, «Металлист» яхача заводе, Назрановски трикотажни фабрике, «Терек» фирма предприятеша, Ермоловски ДОК-ца, кхыча промышленни предприятеша. Цудухьа продукцена реализаци ира паччахьалъхен план бетта-бетта хоачашдеш ца еш цхьаьнагIа уж.

Грозненски кога гIирс беча фабрике дIабахача нйс бетта продукце дикала йола комисси хьежачу 29200 пар кога гIирсах брак йолаш гучабьлар 13200 пар кога гIирс, из худ 33,6 процент, хIъьта «Терек» фирма предприятешка цу юкъа брак йолаш яьй 763 изделеи, йиI доаккхача заводе 1183 декалитр. Грозненски «Металлист» заводе ара мел хийца карнизаш брак йолаш яьй. Цу тайпара хьалаш тIа я лаьхе цIерш яьха къьйола предприятеи а.

Паччахьалъхен планин тIаийца социалистически декхараш толамца кхоачаш, ца деш цхьаьнга йиIьшъю производственни предприяти хила йиш ни ййслагIча пятилетка кхоалагIча, хоадамбеча шера. Цу дахьье керттердар да арахена продукци дика хилийтар, хIанн аьлча цунга къьйола мара кхоачашIе йиIьшъю из маьхала яккхара паччахьалъхен план.

Из дика кхета а деш хIара предприяте кулгалхошца, партийни, профсоюзни, комсомольски организацеша цIенхаттта тоабе беза арахена продукци дикагIа хилийтара болх. Цу гIулакха хетаьа бон, курсаш - хьажарни кест-каста чакхдоьха леза. Хан-ханнахьа из дош дIахIоте дош болхлой юкъарчу собранешка, производственни совещанешка дувза уттаде декхарийла ба уж. Цхьаькха брак йоаьдан продукци арахенача предприятей опыт, рационализаторашен почтоторашен карагIдийнарчаш шерра производственна юкъеъхьалъхе деза.

Брак йолаш изделеш арахецлера аз мегарголлаш гIулакх дац, из цIендаь дIаэлаькха деза. Продукци эсала хилар бахьан долаш хоачIа ца хуй паччахьалъхенна, ритмично дIабодаш предприятеш болх, из Iаткъ производства экономикина, къаьстгама оьздангалла болхлой алапена. Уж санна дола гIулакхаш йийсаларах кест-каста болхлой балхара дIабувлаш моттигаш йийсау, кхоачашIар паччахьалъхен план.

ХIара предприяте кийчъю изделеи дикагIа хилийтара, сихагIа производствана юкъеъхьалъхе ена керда техникен технологин. ХIара участкера къаьстгам Iаламан дарда тIа вIашIтехьбакхна беза.

Шу долалуьча хана арахена продукци дикагIа хилийтара доккхий декхараш тIа а ййна хIара предприяте белгалдоаху цу дахьье чакхдаха деза балхан. Уж миита чакхдоах хьожаш дани тIахьожам доаттабе декхарийла ба предприяте кулгалхой, партийни, профсоюзни организеци, хIанн контролераш, ОТК болхалой. ХIара болхлочун сийлен декхар да цхьаькха брак ца нийсолийташ продукци кийчъю. Пятилетка кхоалагIча шера продукци малхала яккхара паччахьалъхен планин тIаийца социалистически декхараш кхоачаш да деш цхьаькха предприяти хила йиш ни. Цу дахьье керттердара хIара кхоачашдеш кхоачашдеш дагардаларш да арахена продукци дикен тIехдикеи хилийтар.

Грозненски опытно - экспериментальни заводе дуьхьа болхлой ба хIиннIехьа пятилетка хьалхарчу дIь шера заданин толамца кхоачашъь. Цар цIерагI долчаха завода кулгалхошца эгIара хьалхарчарца цIи йоаккх радиоаппаратура йиьлагIча а, хIъьта коллектив членашта денна влияни е йиш йолаш а я. Лийча сахьетаьи тIадиллача гIулакхашца бохьна бехьтохьам болашш коммунистаьи берриге къаьхьегашхойн къьлкъебе беза цун.

Цу дахьье йоаьха опыт Iоаьлй В. И. Ленина цIерагIча ГПЗ-ча А. П. Кесела, Урус-Мартача района Мичурина цIерагIча совхоза фермерча С. Н. Дохтаева, Наьсарерча «Электроинструмент» завода № 42 техерна М. Х. Даудбекова, «Горспецфто» НГДУ центральни тIаэнан установокерчь А. Н. Приколотина, «Ермоловский» совхоза фермерша Я. Кадыровас кулгалдеча партийни группашца.

Партийни группаьс ког гIортола а еш республика партийни организацеша кхы а цIерагIча къоьл сеи боаржабабар производства эффективность лаккъара, социалистически яз цIерагIча йоаржаяца планаши социалистически декхараши хоачашни цIехьхоачашт дера.

КПСС XXIV съезд хиннача тIехьагIа парте горкомаш, райкомаш, юкъаницара партийни организеши дуьхьагIа практически новкъостаеи де яьнна йолаш лоарча звеноната. соревнование, бирошка цар балхах лаьца денца кест-каста дувца баьнна, партгрупоргий отчеташа ладугI. Партийни группай новкъошташка оьшу дIа-эоза эгийтар дуьхьа дуьхьагIа оозначай. инструктивни совещанеш. Цу дахьье дуьхьа ду КПСС Заводской. Гроз ненски, ишитта кхыча а райкомаша.

Бакъда ваи ерригача горкомаши райкомашши цхьатарра доаг-лаьш бен болхамен практически декхараш кхоачашдаг дилларча партийни группаша беча балха. Цхьашадоха мотт гашка хетара партийни группаш цхьайча бакъъьа йолаш ца из дара ца ца тоьаш санна ца партийни комитеташ. тIаккха партийни влияни йоаьдан йоаьдан юкъ дуьхьа производственна участкаш. ХIъьта из йIалла да йиш йолаш дац, нагахьа санна республика къаьхьегамхоьта идейно - политически, интернационални, атеистически кхетам балара гIулакх дIакх тоьа де деза яьнна белгалдаь бола КПСС обкома Х пленума сошан терминдоча.

(Йистеодоалар 2-ча оагIо тIа).

МАШАР БЕЗАЧА НИЗИЙ ДЕРРИГДУНЕН КОНГРЕССА БОЛХ ЧАКХБАЬНАБ

Адамлен историе чухь йолаш ца дуккхача шераша йиш яц ишин маьхе деганна хоаш йоаь событеш. Из тайна событеш дахар машар безача низий Дерригдунен конгресс, машаре низий цIенхаттаре, кортамхьхьалера йоаь доламгIа лиьчен шиоай бокъха из селда ца шерер тешаеш хьехьокха — дунен хьалхьита юкъера хьалхара ассамблея.

Цхьанна сага а лиьчеяхь йIаманна а могаргIаш хIинцарча заман эпалурбоаша болам — вай лаьтта машара тIехьа, халкъий кхераме, социализм, прогресс бахьан долаш къьсавар - болам юха лостабе. КПСС ЦК Генерални секретара, «Хьалхашта юкъера машар тIоагIбарах» дуьр дунен халкъашта юкъера Ленинера премие лауреата повкъостча Л. И. Брежнева тIатоха тIама доаханн тешаеш йьлар шох ше конгресс къамаь деш:

«Керда дунен тIом хьаьрч йоаьла, тIоагIа машарн дунен халкъашта юкъера кхераме бахьанне халкъаша бIаьхье тIагIерташ доаттабаьа кхоьсаяр тIехьарча шерашка цIенхаттта толамаш дахьа.

Нагахьа санна керттерчох дийпача, тIаккха цовкъостьалгIа цIерий юкъ екъалуча хана дезо аламленна тIаэтта дунен ракетно-ядерни тIом хилара хIетарн кIентIгIала болабенноб, ит! - цIийтта цу хьо тIехьа хиннача дикагIа а тешнаеIа а я юкъара машар хилийтара перспективаш. Из боьхьона тешаа а тешаш ала йиш ю.

Дунен халкъашта юкъера хьалах боьхьона а беза анализо, конструктивности, хургIоллигIча тешнаме хьожаш хIлар, Л. И. Брежнева къамаьла ерриге положенеш кIоаргта бакъ хилаго конгресса балха дог ураувттаду боккха из белар. Конгресс дакъа лоацача 900 совгIа саго дахьа къамаьлашка хьаккхийначу машар дуьхьа лоаттабу къьсам шерне а кIоаргье а адамлен тIехьало дикагIа хилийтара тIехьа хьинаре къьсам лоаттабгрий мугIаьнн шерде а тIоагIа шоай кийча хилар.

Историе чухь гулъешнаш, селла дуьхьа дог-ширна нах юкъе бола фору.

Хьахка хоьм бан махкахара, машар безачар конгресс дакъа лоаш доаьод дехьарча 110 къаьмий партийн организаеш виканаш. Делегаташа юкъе — 100 совгIа политически - демократически партей, 30 совгIа социалистически социал - демократически партей, 60 къаман - демократически партеи къаман - коргатмуьлхара бригламийн, 70 гарга коммунистически боллхIн партей виканаш ба.

Конгресса вож — дозильхой тайп - тайпара лостаний дунен халкъашта юкъера организацеи тайп - тайпарча общественна боламмий виканаш ба. Делегаташа юкъе къаний парламентий 20 совгIа депутат ца.

31 октябре съездан Кремлерчу Дворце — хьайбалар конгресса членеши заседани. Президиуме ба гулбензараша безаме тIаийна конгресса кулгалдеча комитета членаш, дунен халкъашта юкъера организацеи боламийн кулгалдоь, прогресси машарн бахьан долаш къьсам лоаттабу цIи хеза яьз.

Председателя деча демократически кагIрикой Дерригдунен федерале президента **Роберта Вьяне** президиумо тIадиллярца дIакхайкаду заседани дIабоаллар афроканскин кортамкъал духьа байнараш, Амилкара Кабрала, — Гвинеи - Бисауи Зелени Мысен шоай лобIамгIа хилара Африкански партеи Генерални секретарь дагалаьцяра хеталар.

Португальски неоколониалиста достам безначун кулгалца вийна ца ни шиI дахье, Африка мукъаяккхара духьа къьсам лоаттабгрий хиннан.

Дош ду А. Кабрала сесага Амилкар Кабрала.

Дерригдунен конгресс гулъера гIо дахьа мехкар безара лихьинна моарнаш куьгта. Анна - Мария Кабралас цIийна, безаме дешаш аьлар советски халкъага, Советски правительствага. «Коммунистически партеца, мишнин прогресса бахьан долаш лоаттабева къьсам кхоьс халкъа дакъа пар дахьанна цIийна.

Другие дошдеспечиваеца виканаш Генерални секретарь Амилкар Кабралас тIаэнатта Португалие правительствага молладеча тIемен фи нансовин гIо делца социалйтара, Гвинее - Бисау — цIий лаьмера паччахьалъхе цIерга хьалларца.

Къамаьл ду машар безача низий Дерригдунен конгресса «Машаре хьалха-хахарн дунен халкъашта юкъера кхераме» программа. Цу документа тIаэнатта къьсам шерне болабенноб, итт - цIийтта цу хьо тIехьа хиннача дикагIа а тешнаеIа а я юкъара машар хилийтара перспективаш. Из боьхьона тешаа а тешаш ала йиш ю.

Дунен халкъашта юкъера хьалах боьхьона а беза анализо, конструктивности, хургIоллигIча тешнаме хьожаш хIлар, Л. И. Брежнева къамаьла ерриге положенеш кIоаргта бакъ хилаго конгресса балха дог ураувттаду боккха из белар. Конгресс дакъа лоацача 900 совгIа саго дахьа къамаьлашка хьаккхийначу машар дуьхьа лоаттабу къьсам шерне а кIоаргье а адамлен тIехьало дикагIа хилийтара тIехьа хьинаре къьсам лоаттабгрий мугIаьнн шерде а тIоагIа шоай кийча хилар.

Историе чухь гулъешнаш, селла дуьхьа дог-ширна нах юкъе бола фору.

Хьахка хоьм бан махкахара, машар безачар конгресс дакъа лоаш доаьод дехьарча 110 къаьмий партийн организаеш виканаш. Делегаташа юкъе — 100 совгIа политически - демократически партей, 30 совгIа социалистически социал - демократически партей, 60 къаман - демократически партеи къаман - коргатмуьлхара бригламийн, 70 гарга коммунистически боллхIн партей виканаш ба.

Конгресса вож — дозильхой тайп - тайпара лостаний дунен халкъашта юкъера организацеи боламийн тайп - тайпарча общественна боламмий виканаш ба. Делегаташа юкъе къаний парламентий 20 совгIа депутат ца.

31 октябре съездан Кремлерчу Дворце — хьайбалар конгресса членеши заседани. Президиуме ба гулбензараша безаме тIаийна конгресса кулгалдеча комитета членаш, дунен халкъашта юкъера организацеи боламийн кулгалдоь, прогресси машарн бахьан долаш къьсам лоаттабу цIи хеза яьз.

Председателя деча демократически кагIрикой Дерригдунен федерале президента **Роберта Вьяне** президиумо тIадиллярца дIакхайкаду заседани дIабоаллар афроканскин кортамкъал духьа байнараш, Амилкара Кабрала, — Гвинеи - Бисауи Зелени Мысен шоай лобIамгIа хилара Африкански партеи Генерални секретарь дагалаьцяра хеталар.

Португальски неоколониалиста достам безначун кулгалца вийна ца ни шиI дахье, Африка мукъаяккхара духьа къьсам лоаттабгрий хиннан.

Дош ду А. Кабрала сесага Амилкар Кабрала.

Дерригдунен конгресс гулъера гIо дахьа мехкар безара лихьинна моарнаш куьгта. Анна - Мария Кабралас цIийна, безаме дешаш аьлар советски халкъага, Советски правительствага. «Коммунистически партеца, мишнин прогресса бахьан долаш лоаттабева къьсам кхоьс халкъа дакъа пар дахьанна цIийна.

Другие дошдеспечиваеца виканаш Генерални секретарь Амилкар Кабралас тIаэнатта Португалие правительствага молладеча тIемен фи нансовин гIо делца социалйтара, Гвинее - Бисау — цIий лаьмера паччахьалъхе цIерга хьалларца.

Къамаьл ду машар безача низий Дерригдунен конгресса «Машаре хьалха-хахарн дунен халкъашта юкъера кхераме» программа. Цу документа тIаэнатта къьсам шерне болабенноб, итт - цIийтта цу хьо тIехьа хиннача дикагIа а тешнаеIа а я юкъара машар хилийтара перспективаш. Из боьхьона тешаа а тешаш ала йиш ю.

Дунен халкъашта юкъера хьалах боьхьона а беза анализо, конструктивности, хургIоллигIча тешнаме хьожаш хIлар, Л. И. Брежнева къамаьла ерриге положенеш кIоаргта бакъ хилаго конгресса балха дог ураувттаду боккха из белар. Конгресс дакъа лоацача 900 совгIа саго дахьа къамаьлашка хьаккхийначу машар дуьхьа лоаттабу къьсам шерне а кIоаргье а адамлен тIехьало дикагIа хилийтара тIехьа хьинаре къьсам лоаттабгрий мугIаьнн шерде а тIоагIа шоай кийча хилар.

Историе чухь гулъешнаш, селла дуьхьа дог-ширна нах юкъе бола фору.

Хьахка хоьм бан махкахара, машар безачар конгресс дакъа лоаш доаьод дехьарча 110 къаьмий партийн организаеш виканаш. Делегаташа юкъе — 100 совгIа политически - демократически партей, 30 совгIа социалистически социал - демократически партей, 60 къаман - демократически партеи къаман - коргатмуьлхара бригламийн, 70 гарга коммунистически боллхIн партей виканаш ба.

Конгресса вож — дозильхой тайп - тайпара лостаний дунен халкъашта юкъера организацеи боламийн тайп - тайпарча общественна боламмий виканаш ба. Делегаташа юкъе къаний парламентий 20 совгIа депутат ца.

31 октябре съездан Кремлерчу Дворце — хьайбалар конгресса членеши заседани. Президиуме ба гулбензараша безаме тIаийна конгресса кулгалдеча комитета членаш, дунен халкъашта юкъера организацеи боламийн кулгалдоь, прогресси машарн бахьан долаш къьсам лоаттабу цIи хеза яьз.

Председателя деча демократически кагIрикой Дерригдунен федерале президента **Роберта Вьяне** президиумо тIадиллярца дIакхайкаду заседани дIабоаллар афроканскин кортамкъал духьа байнараш, Амилкара Кабрала, — Гвинеи - Бисауи Зелени Мысен шоай лобIамгIа хилара Африкански партеи Генерални секретарь дагалаьцяра хеталар.

Португальски неоколониалиста достам безначун кулгалца вийна ца ни шиI дахье, Африка мукъаяккхара духьа къьсам лоаттабгрий мугIаьнн шерде а тIоагIа шоай кийча хилар

ПРАВОВИ ЗНАНЕШ— МАССАНЕНА

Доагlачча тайпара законан хьокъанделга административни органи юридически кийчонаш дахаш языка правовои кхетам лакха хилар-ехки тийна да. Чоагlа лоарлаене да СССР Конституцин тlа дlаязъяр дехкараш бокъонаш хlара сага доязш хилар. Уж теркал а ешъ производственни бытовои гlулдахьки кхочийнеш хьажа хаттарш, партган гlе. Иштта боакло е езаш гlулдах да хlара сан законаш сий дешъ, чоагlаче декъар хьалъашка эттача законо дlадехача тайпара из чекхъяккха хоман хуэийтера.

Правоин пропаганда тоарах къъьегамхошта правоин кхетам балараи бола КПСС Нохч-Пагlай обкома соцан хинначу тlехьагlа дикка тоабакб из болх. Духъхал 1972 шерен 1973 шера къьлархра ах шерен республика юристашна бахача наха юкъе правоин темаг дlа дlа йиъ языш доагlа дешъеш, доклада, беседаш яьй. Цох лаьца материалаш хенаьйттай газеташ тlа, радио гlолла передачаш хиннаш, къьлола лоар-гlоаме деанаш ыъеданаш соссена дийнад.

Бахача наха правоин кхетам лучча доккха дакъа доаш хьалъа университета. Цу тайпара лаьрхlа университет а Нохч-Пагlай АССР Лакъекъарча суде. Шоаш чоагlа эшнаш йолча хьа-хьекхар катнрхоита, дружинникашта, къьлархоита, хlара ъа засе-дателашта лаьрхlа цига вlашагlьехьачу факультеташа. Укхаза чуоаннан бола лекшеп ешаш хиннаб республика юристаш К. Д. Бурмистров, Р. А. Макарычева, А. В. Морозов, Г. У. Вакалишев, М. А. Кузнецов, З. З. Израилов, кхыбараш. Цу тайпара университетера фа-культеташа и хlара толаме бола беш республика еррига райпонаша. Цу дешара форма юкъеъзаш хlама 1,5 эзар сар.

Хьажа университетаика правоин темаг аьыа ешъ бола занятеш дукхагlдолча дакъе лаьхача организационнин методически воанне чакхйоах. Цу болха тlахьо-жам лоаттабола сурта доагlаш дола новкъостад деш я парте рай-онин комитеташ. Дукхъача райо-нашка из дош КПСС райкомай бюронка дупшаш гlулаах гоаlга-ра ша рекомендацеш тоашъ хиннай.

Правоин пропаганда еча юри-сташа методически новкъостда лоаттадара духъа юстице минис-терства «Знание» республикански обществена цхьаъа дешара-ме-тодически конференцеи чакхъъ-ьхьой.

Дика чакхъоаш занятеш город Магlадинерча хlама университе-тера правоин факультете. Цига сойтка дийна ваьлар 70 лаьдугlарчо. Доставагlа шиъ болх делабу Орд-жоникидзевская станцерча хлъка университетера правоин знанеи факультете а, Лакъекъарча судерча хlама университете а. Уж пе-Лакъекъарча судерча университе-тера факультете правоин дешар вlашгlьехьаьккхад.

Цунна цхьана деанагlдакхьанза заргlдан къъьегамхошта правоин кхетам балара бола республике КПСС XXIV съездан КПСС Нохч-Пагlай обкома Х пленуман дlаязъяккха хьежжа вlашгlьехьбаь-ккха ца хилар. Цу болха доагlача тайпара дакъа лоаш эш мотт-

гора Советан. Дукъагlдолча дакъе из болх юристаша шоаш бу; партийни советски органаша бе-на балха хоадамбоача декъарша-на бухъаин общественна генерна гlу-лакхаита духъал берабобаь. Лелбан пар эш. Цудухьа доагlаш бола пайда балан-ца бухъ.

Районашна кlезига дlаязоэийт лаьттан, къьлъегашка, граждански гlулакхех дола законодательство, цу дешаша дувзадеина lалаьмате дукъа кхочийнаторан долиш-ше а.

Бахача наха юкъе правоин про-паганда ярах дувнаш белгалдаина гарднан цу балха лостам телаш из вlашгlьехьбоаккхаин ъьалха цхьаъха организацин па хиннига. Цудухьа бахача наха цхьалона доакъоин вlалла теркал па деш дуттан хиннад, къъьстта катнрхой. Хlама ахетаеш да, законода-тельства пропаганда ер гlулакх хоадамбола организационни форма-гlа деладе дезаш хилар, цу бал-ха беррига нах юкъе а оаш. Про-куратуре, милице, адвокатуре, но-тариате, къъьчъаьа бох беш бола хlара юрист цу балха дакъа лоа-ш гlулга lалаидлина дарднан.

Хlама юстице министерстве-ш, хlъьта иштта еррига районаш-кои правоин знаиеита пропаганда ярап бахача наха правоин кхетам балараи координационно - методи-ческа Советаи вlашгlьехьачу. Цу Советашта юкъебахаб администра-тивни организацеи иштта правоин кхетам балара дешаша юкъаъза-ентача кхыа организацеинкара эикалаш.

Фу де деза республике правоин болх лоаиаца дана эгабакъха тоабара.

Дукъхъча областашка, республи-кашка поаш дика хилар уабоаттаб консультационни пункташа. Уж вlашагlьехьай моттигерча испол-комай Советашка. Консультанташ бен чоагlбу хlама судалой, прокуроран, следователаш, адво-каташ. Белгалдалъча дийнаъа, вешта ъьча бетта цкъа юрист юр-та ъьа а вайи правоин дешнех лаьца наха деча хаттаршта жо-паш телаш ъуд. Наха чоагlа ран-ъа хиина тlайнад на гlулаах.

Геттара чlоагlта теркам тlебе-хмйта бена юкъерча школаиъ про-фессионально - технически учнилиъ дешаршта правоин кхетам балара. 1972 шера №№ 2, 12 болча городерча школаиъка вlашагlьехь-кхар къъьонача юриста школаш. Цига заоитеш ен бар юристаш просвещеие министерства болхло-йи. Классни кулгалхой планаштъа юкъе ахьа еза социалистически экономисть чоагlъярча юкъаеина те-ваш, беседаш, диспуташ.

Правоин болх беча кlезига да-къа хлачаи библиотекашка. Цар юридически литературай отделаш, тематически выставкаш чакхъяа ела. Вай боарча хьа школаш-кеи городаишкеи санна хlара шко-лана къъьстта цкъа юрист тlа-чlоагlеиш хиина правоин проката-ла гlулаах дикка тоалуулдар аьыа хет.

Ioаьъ ошт лаьца а лулдаш ъай кхы а духха де деза бахача пархъ юридически культура лаьхъярча дакъе беча бадха.

Ш. ЛИПКУСЬ,
юстице министерства консультант.

ХЬА ЦIИ—КОМСОМОЛ

Духха та йоаннаш тха берашца оттаньс Советски Союзе Турпала Космодемьянски Зойпин комсо-мола 55 шу дикарап хетаньс «Хьа цIи — комсомол» яха сбор хилар химкий культура Шагlа.

Чоагlа дог «Годдожжкиин дар из вlашагlьехетар. Комсомола вlа-шагlьехлача чоагlа цIийнаш цIийлуш ноашта карагlлашна дика гlулах-кашш дувзаш рапорташ делаб пи-оверий отрядий советий председа-телаша.

Хlара классе вай социалистически Дахьенах, комсомолах, кхоначу турпалех лола плаеш оалаш. Берий кхетам сообозаккхаш хоза чакхлалар из вlашагlьехетар.

Сбор «цIийъан духха» ехахьяйтар воспитатель Володина Тамара Мо-исеевнас, йоккхагlйолча шпнера-вожате Шамилева Яха Ахмедов-нас, иштта кхыбараш.

М. ДАЛИЕВА,
Грозмерза № 4 йолча берий цIен воспитатель.

АЙБЕ ПАРТГРУППАЙ ПОАРХIАМИ ХЬИНАРИ

— «Нефтехимавтомат» НИПИ Грозненски филиала лаборатори партгина группа бокхуа ца. Вахь-ка чуо гlулдакхе кхоллабе лаьца ду да, — ваьлар партгруппа-та, А. М. Кириллове.

Лаборатори коллективна, вlалвоа-политически хьетам балара балта тайп-тайнара фермеш а, тоаре ю партгруппас. Коллективе хан-хан-наьха коммунистически партен со-вестски правительствати чуръеч ара-хьарнеи политически лаьца политзе-формаеш ю, производственни-темаеш беседаш нахкйоах. «Исследо-ватель» яха пенгазет арахеп. Пен-газета тlа шерча дувз шолгlачу ара-хьарах, хьалха датгайй толаеч кхоачашдара уж оаршагlбаха, цудухьа хургда-ях тха лаборатори со-циалистически языг даим сагlта хьалхара моттигаи йоахаш гlулар.

Тlабахийта теркам тlабахийта да-дийгlар совещаие хиннача Грозненски университета партгруппера-та Р. В. Карчаеваис, дакъа къъьмаъ-ларна.

Тха университете къъьегаш бо-дукъаша мелнеп бола кор, — ъьлар-со. Цудухьа коммунистана шоай декъеп лерхI хlара болхло кхочи-къъьнеп болча шпнарнеп новкъост-ний денаи уж лоарlаеп хургда-ях, вlалвоа-политически хьетам балара.

Партгруппа собраиешка даим дувз иъха гlулаах дара культура лаккъарца дувзадеина деша-ш. Хlъьта торговле бокъонаш телха-еш, ийлаорхошкара сов мах бохха-ш парца айхъеп болчаргае доа-табе безарах.

Хlара сага «Заготовки мелеп оамлаш» йолларш тхона аттагlга хул дьъьхаъкашка латтаа декхарш кхоач-ч

МАШАР БЕЗАЧА НИЗИЙ ДЕРРИГДУНЕН КОНГРЕССА БОЛХ ЧАКХБАЬННАБ

(Интеллоалар.
Доллалур 1-ча оагI. тIе).

«Керамлин Европера содружествон» кхача комиссе баьв балхах конгресс лийнар цун председателла канонике Р. Гоора, (Бельги). Комиссе белгалдаьккхар, вальар шо кхоккам кIаьдбора дакъосе тIехьарна цеджинка карагIалъина толамащ деррига халкъашта хьаштдолучуна доагIаш да. Комисе боах белгал хиларбаьр хиларна. Европа кхоьарна сесвиание ма-бага дешаита кхьабаьр хиларна кхьаьнар цига дакъа лаьцараш.

Комиссе белгалдар Европа кхоьарна соаелаше болх пайдаэтIа йолча хаманка чакхбаккхина бартбаапIера. Цо оттале а хьакхайнаде а деза европейски пачхьалкхашна, США-ас Гоора, ун IIадилькъа Европе мишар оттабара чIогIеи дуккхача хIиннен кара йоллалера шоашта тIаIнарздола политически принципаш.

«Азера Хьаьнарг» «керамлеин» кхача комисе доклада проект цун пленарни заседане кхоьабаьлий, ьаьна хьакхайкхар комисе председателла Абдул Моханмед Азад Самада (Бангладеш). Доклада тIа йоах. машара, кортамукъаленна, суверенитета болх керттера кхердан да американски англичанин империализм да, апартеид а тIаьта питтта тайпайара тIема блокаш а. Азеи Тайжачча океана районен IIахо а атомин лелкамаш деш латт атмосфере; ларъяьа по пальс ушнаенна кхерам тIатосс. IIахо а телхаеш латт Ьаьтнаьс йоьа пархимски соглашенеш, сонаш ши Камбоджера американски агрессин, Израильски агрессин дIахо а лелаеш хиларна. Iарбий территореи дIалийца лоаттазера, палестински халкъ шиг законни боьзнеч дакъазонна пуналенна мишара кхоьарам болаш дуг Гаргарча Малхбоагера дов.

Комисе дукхача доакъашхошна терхам тIабаийтар Асе кхоьарна кхерамлеи система хьаьрах йолча предложенена. Машарер дуненхалкъашта юкъера кхоккам кIаьдбаре тIехьа лаьцна кургла ши систем. Юкъарча кхерамазлен системана юкъе дакъа лаца йиш я дерригача мехкашка. цхьаьккха юкъера ца боаккхаш, ю дерзар кхоьарна лерда тIа кортамукъалеи суверенитет лорделла де.

Мексикодаьлларо яьича тема комисе председателла Р. Андрамандзаре (Малагасийски Республика). белгалдаьккхар, комисе болх лаьцна дагардар кхетаделлаш доаккх, дегIаьхьана хдаьккина дIадехарни социализмера бодаеш наькъаьIа йодача обществе мара кхоачашдудург ма лелар.

Варшад йолаш хьаьлаьлар делегаташа ООН Генеральни Ассамблее кхоастеан йола СССР предложенеи — ООН Кхерамазлен Советан массарна членаш йолаш пачхьаьккхиний тIема бюджеташ 10 процент кIезиг1ен ца тайпнара кходьаьа ахчан цIьан дакъалаьдеи дIа-гIаьхьана чехкхача новкъостан дера лаьца доаш.

Доктора Э. Хелландера (Финляндь) конгрессера хоам бир, «ГонкIаьра среда лорадара дамоспIьана гIулакхаш лелдара» яхача комисе балха хьаьккъеш бу. Iалам тIиш деш леладу уьйла йоаьа гIулакхаш пIелдаь пIадаха лаьрхIа хIлар, цун рузкъаш дебларш хуьхьа ниаан. IIадахийта безам хIлар халкъаш гаргадираца, солидарностеи адамий хоьларалер уйлаш чIогIаргьа фактор а хIинна дIаотташ латт.

Гонахьара среда лорадарен тоаьрен проблема, белгалдоьях оратора, къдыст-къастача мехкий доьзонна тIех а яьиш, сергIача Iедеретина лорархIам болаш а дIаиа дIаотташ.

Комисе хоьдамболаш бехке дир. тIом бечу хIинг хIинтIехьа биологически средствех пайда эцаниа. «Экоцид» моллагIа формаш, нах ихьатарга хIалийкбеи йолча кIиче средствешIа пхьана зарюнаш йолийр оттае ега.

«Образование культурен дахьке цIьана гIулакхаш лелдар» яхача комисе шеларга кхаьчаьл дир американски художникна Антон Рефрежье. Цо хоам бир, комисе балха юкъе 57 мехкарча 460 саго дакъа лаьца хилараш. корта болаш доачаш хьаьлаьккеи доттагIаллеш пхьана гIулакхаш делларга уьйла йолаш заседанеи хинна-хIларах. Массара рауна а: оолаш тIийцача доклада тIа белгалдоаккх, машарер пхьана дахара поэзи яхача комисе шеларга кхаьчаьл дир академикна, Ерриванерски машара советга члена Йолеф Богомирах.

Дукхха дукхагIа болча делегаташа, боах академна, яьлла кхоьбалбан дегIаьнара капиталистически пхьи, тIаккха кхетадоаккх, дегIаьхьана хдаьккина дIадехарни социализмера бодаеш наькъаьIа йодача обществе мара кхоачашдудург ма лелар.

Варшад йолаш хьаьлаьлар делегаташа ООН Генеральни Ассамблее кхоастеан йола СССР предложенеи — ООН Кхерамазлен Советан массарна членаш йолаш пачхьаьккхиний тIема бюджеташ 10 процент кIезиг1ен ца тайпнара кхоьдаьа ахчан цIьан дакъалаьдеи дIа-гIаьхьана чехкхача новкъостан дера лаьца доаш.

Доктора Э. Хелландера (Финляндь) конгрессера хоам бир, «ГонкIаьра среда лорадара дамоспIьана гIулакхаш лелдара» яхача комисе балха хьаьккъеш бу. Iалам тIиш деш леладу уьйла йоаьа гIулакхаш пIелдаь пIадаха лаьрхIа хIлар, цун рузкъаш дебларш хуьхьа ниаан. IIадахийта безам хIлар халкъаш гаргадираца, солидарностеи адамий хоьларалер уйлаш чIогIаргьа фактор а хIинна дIаотташ латт.

«Консонализмен расизмаен духьалара къамий - кортамукъалеи къовсам» яхача комисе председателла Франц Немнака (Австрия) хоаам бир, заседанеща дунен хIанкъашта юкъе цхьана леладелча гIулакхий духьха актуальни проблемаш йийца хIлараш.

Комисе соналлаьл, майпаре цхьана дахаро дунен халкъашта юкъера бувзамаш дегIаьдоалладора новкъостал деи. машарер дунен халкъашта юкъера кIеранделлеи пиъаш чIогIаргьеи хIлар, социальни пийсюи принципаш чIогIаргьа, колонializмаи неоколонializмаи керрига фронтера IIахьара ъьттуе бакъаргьа хIлар.

Комисе соналлаьл, моцалаш лаьрашторш духьала доаттабу къовсам, гонаьъара среда лорадаь. Iалама керда ресурсаш лахар а санна йола лоархIаме проблемаш сриганга пачхьалкхиненаца, цар экономически социальни системаш мара бесса кIе а, цхьана къьхьегIан хьаьа мара къоастехIулург ца хIинар.

«Социальни прогресс, сага бекъвраш, машарер ахача проблемаш лаьца йола докладе керттера доложенеи конгресса делегаташа йовзийтар комисее винаьо Силвияе Бульс Аьзера. (Дунен хьалхенера юкъера юриспей-демократи ассоциацин).

Комисее терхам тIабаийтаб ихьадолуча мехкашка боаьабеш болча китарской, кхалиьаьа, болхлой-эмигрантей бокъонах лорааш тоаьа заможан кхи тIа а чIогIаздан дарг ца хIлар. Машара тIехьара къовсамхоь чIла цIьатIара йолаш бе колониализме, неоколониализм, фашистски режимаш цIеньа дIаэжа лаьрхIа шолш ца лара.

«Правительствоаьта юкъерчеи правительственни йоаьачеи организацеша цхьана леладу гIулакхаш» яхача комисе болх белгалдьаьккхар цун председателла демократически партийн Дорит Бумен федераце вице-президенташ Арнад Харритас, дешай шеррача спектраш шоашта хетачоь партиетин конструктивнои дIа-ъьа лагабулача хьаьлаьлар чIогIаздан хIлар. Комисе дукхагIа болча докъашхошна хетачоь, правительствоаьта юкъерчеи правительственни йсаьачеи организацеша цхьана леладу гIулакхаш лIаьа йоаьа дегIаьдоалладора IIалъамате лоархIамеи дулургдолаш хIлар.

А. Хэритас Iодагарайр комисее правительствоаьта юкъерчеи организацеша леладу гIулакхаш кхи тIа а товдара ема дуккха хьаьда предложенеи. Комисее дIаэж лоархI Москве гульенна машар безача низий конгресс кийчъаран чакхъяккхаран правительственни йоаьачеи организацеша цхьана леладу гIулакхаш лIаьа йоаьа дегIаьдоалладора IIалъамате лоархIамеи дулургдолаш хIлар.

Чиле дешаита болча комисе дIаэжа хьаьлаьл деш, ёуч предложенеи. Комисее дIаэж лоархI Москве гульенна машар безача низий конгресс кийчъаран чакхъяккхаран правительственни йоаьачеи организацеша цхьана леладу гIулакхаш лIаьа йоаьа дегIаьдоалладора IIалъамате лоархIамеи дулургдолаш хIлар.

Комиссе соналлаьл, моцалаш лаьрашторш духьала доаттабу къовсам, гонаьъара среда лорадаь. Iалама керда ресурсаш лахар а санна йола лоархIаме проблемаш сриганга пачхьалкхиненаца, цар экономически социальни системаш мара бесса кIе а, цхьана къьхьегIан хьаьа мара къоастехIулург ца боаккхаш, ю дерзар кхоьарна лерда тIа кортамукъалеи суверенитет лорделла де.

Дукхха дукхагIа болча делегаташа, боах академна, яьлла кхоьбалбан дегIаьнара капиталистически пхьи, тIаккха кхетадоаккх, дегIаьхьана хдаьккина дIадехарни социализмера бодаеш наькъаьIа йодача обществе мара кхоачашдудург ма лелар.

Варшад йолаш хьаьлаьлар делегаташа ООН Генеральни Ассамблее кхоастеан йола СССР предложенеи — ООН Кхерамазлен Советан массарна членаш йолаш пачхьаьккхиний тIема бюджеташ 10 процент кIезиг1ен ца тайпнара кхоьдаьа ахчан цIьан дакъалаьдеи дIа-гIаьхьана чехкхача новкъостан дера лаьца доаш.

Доктора Э. Хелландера (Финляндь) конгрессера хоам бир, «ГонкIаьра среда лорадара дамоспIьана гIулакхаш лелдара» яхача комисе балха хьаьккъеш бу. Iалам тIиш деш леладу уьйла йоаьа гIулакхаш пIелдаь пIадаха лаьрхIа хIлар, цун рузкъаш дебларш хуьхьа ниаан. IIадахийта безам хIлар халкъаш гаргадираца, солидарностеи адамий хоьларалер уйлаш чIогIаргьа фактор а хIинна дIаотташ латт.

«Консонализмен расизмаен духьалара къамий - кортамукъалеи къовсам» яхача комисе председателла Франц Немнака (Австрия) хоаам бир, заседанеща дунен хIанкъашта юкъе цхьана леладелча гIулакхаш лIаьа йоаьа дегIаьдоалладора IIалъамате лоархIамеи дулургдолаш хIлар.

А. Хэритас Iодагарайр комисее правительствоаьта юкъерчеи организацеша леладу гIулакхаш кхи тIа а товдара ема дуккха хьаьда предложенеи. Комисее дIаэж лоархI Москве гульенна машар безача низий конгресс кийчъаран чакхъяккхаран правительственни йоаьачеи организацеша цхьана леладу гIулакхаш лIаьа йоаьа дегIаьдоалладора IIалъамате лоархIамеи дулургдолаш хIлар.

Комиссе соналлаьл, моцалаш лаьрашторш духьала доаттабу къовсам, гонаьъара среда лорадаь. Iалама керда ресурсаш лахар а санна йола лоархIаме проблемаш сриганга пачхьалкхиненаца, цар экономически социальни системаш мара бесса кIе а, цхьана къьхьегIан хьаьа мара къоастехIулург ца боаккхаш, ю дерзар кхоьарна лерда тIа кортамукъалеи суверенитет лорделла де.

Дукхха дукхагIа болча делегаташа, боах академна, яьлла кхоьбалбан дегIаьнара капиталистически пхьи, тIаккха кхетадоаккх, дегIаьхьана хдаьккина дIадехарни социализмера бодаеш наькъаьIа йодача обществе мара кхоачашдудург ма лелар.

Варшад йолаш хьаьлаьлар делегаташа ООН Генеральни Ассамблее кхоастеан йола СССР предложенеи — ООН Кхерамазлен Советан массарна членаш йолаш пачхьаьккхиний тIема бюджеташ 10 процент кIезиг1ен ца тайпнара кхоьдаьа ахчан цIьан дакъалаьдеи дIа-гIаьхьана чехкхача новкъостан дера лаьца доаш.

Доктора Э. Хелландера (Финляндь) конгрессера хоам бир, «ГонкIаьра среда лорадара дамоспIьана гIулакхаш лелдара» яхача комисе балха хьаьккъеш бу. Iалам тIиш деш леладу уьйла йоаьа гIулакхаш пIелдаь пIадаха лаьрхIа хIлар, цун рузкъаш дебларш хуьхьа ниаан. IIадахийта безам хIлар халкъаш гаргадираца, солидарностеи адамий хоьларалер уйлаш чIогIаргьа фактор а хIинна дIаотташ латт.

«Консонализмен расизмаен духьалара къамий - кортамукъалеи къовсам» яхача комисе председателла Франц Немнака (Австрия) хоаам бир, заседанеща дунен хIанкъашта юкъе цхьана леладелча гIулакхаш лIаьа йоаьа дегIаьдоалладора IIалъамате лоархIамеи дулургдолаш хIлар.

А. Хэритас Iодагарайр комисее правительствоаьта юкъерчеи организацеша леладу гIулакхаш кхи тIа а товдара ема дуккха хьаьда предложенеи. Комисее дIаэж лоархI Москве гульенна машар безача низий конгресс кийчъаран чакхъяккхаран правительственни йоаьачеи организацеша цхьана леладу гIулакхаш лIаьа йоаьа дегIаьдоалладора IIалъамате лоархIамеи дулургдолаш хIлар.

Комиссе соналлаьл, моцалаш лаьрашторш духьала доаттабу къовсам, гонаьъара среда лорадаь. Iалама керда ресурсаш лахар а санна йола лоархIаме проблемаш сриганга пачхьалкхиненаца, цар экономически социальни системаш мара бесса кIе а, цхьана къьхьегIан хьаьа мара къоастехIулург ца хIинар.

«Социальни прогресс, сага бекъвраш, машарер ахача проблемаш лаьца йола докладе керттера доложенеи конгресса делегаташа йовзийтар комисее винаьо Силвияе Бульс Аьзера. (Дунен хьалхенера юкъера юриспей-демократи ассоциацин).

Комиссее терхам тIабаийтаб ихьадолуча мехкашка боаьабеш болча китарской, кхалиьаьа, болхлой-эмигрантей бокъонах лорааш тоаьа заможан кхи тIа а чIогIаздан дарг ца хIинар. Машара тIехьара къовсамхоь чIла цIьатIара йолаш бе колониализме, неоколониализм, фашистски режимаш цIеньа дIаэжа лаьрхIа шолш ца лара.

«Правительствоаьта юкъерчеи правительственни йоаьачеи организацеша цхьана леладу гIулакхаш» яхача комисе болх белгалдьаьккхар цун председателла демократически партийн Дорит Бумен федераце вице-президенташ Арнад Харритас, дешай шеррача спектраш шоашта хетачоь партиетин конструктивнои дIа-ъьа лагабулача хьаьлаьлар чIогIаздан хIлар

ФЕХИЛА

Наьхъашка кхерам боанаш лелара кхайкадаь хинна месачниг чаххьанахьа. Вай тхьалгаГа, дийнад, наьхъашкарна хьаламашех болх тоабараш, ца юхъаГа водителин гIашлойн дисциплина лаккъярах дика пайда баьнна хилар.

Наурски районе массеик саг ало а веш, ве а вуш цхьа доккха хатар хинналале э, республике хуле аваргш дикка кIезиг ма хилар.

Цхьабакъха наьхъашка гIолла кхерам боанаш лелара а водителин гIашлойн дисциплина лаккъяра а проблема — из кампизи яц, из хIара сага массазаран доккхеи деккъар да. Из ишта хьехтаехь хилча маре тешам бан наьхъашка кхерам ве хилара, уллишкех наьхъашкех дъаитдоаIаран хатта-раш па хилара.

Халахете а, хIинз а дукха авторен хуьл наьхъашка. Мел хулча хатарий бахьан дукха хIама па эпаш цаI да — наьхъашка гIолла лелара колеюс терхал па дар.

Шеко йоаIашн, эгIара доккхагIдола эулам да мекна а волгаи машин лелла Iохар. ХIара водителе из хоша да. Халахете а, кхерамзле лелаве хIара из кхочачашхара юхъе бокхха, юкъ йоаIал хIинз а. Шоашта цунах эулам дагрхилара уйда яц наха.

Тоъаз дукха мекна а ролаш «Грозгазстрой» водителя С. Курбатова тувлабалийтаб-латтехьаран аьрдехьаран оагIоп. Машин лекаш ваIIаче хана из гIа-юха хьуьлае биш йоаIашкеъа а, дукьала б-гIа-Iача трактора тIакхIайтаь из. Мекна веха воза водителн цунца хIинца пассажирн лозабаьз.

Курбатов паI хинна Iэн пшта. Цул тIехьагIа ши ди дьалнача гIолла яззамо долча бахьанагIа йокхха авари яьI Наурски транспортни предприяте водителя Х. Лабазанова. Шофер малара тIакхуьш хилар бахьан долаш таккхе чу заьгIа энъ сас наьха сакна лоззьаьь Лабазанова машин тIа а теха.

Хьтедаеш да, шиъ харцахьара гIулакхаш бахьан долаш суда къхьлхаиъка цун жоп дала дезаргхилар. Лоашца аьча, меннар мерех дарцла. Мекна хиларех аварш яьI йиш доалаьъа машин йолаш волча В. Гуксиева э.

«Кошкарен наьхъа хьалхаиъ-

А. ЧЕБУШЕВ.

Берригача, советски наха дог тIара къоабалъо дерригача дуьнен хьалхашта юкъера машар тIоагIбара, вIаш леладу гIулакхан шердара тIаерзаь йолл КПСС Центральни Комитета, советски правительства ленинскн политика.

Хlара сага дог гIоздоаккхаш, сапаргIата доаккхаш да машар

ФУТБОЛ

III-гIа зоне «А» класса шолларIга группе лоазача футболин командата юкъе некха хьалларъе мотт яккхара тIехьаьара тур чакхъьаьнай.

Зона лидер йолча «Кубань» яхача краснодарски командас счет 2:0 йолаш эпаьлй Махачкале «Динамо» яха команда, «Калитва» (Белая Калитва) футболисташа счет 4:1 йолаш хотало ыьккхий «Авангардгара» (Курск), Белгородски «Салют» счет 2:1 йолаш эпаьлй «Сталь» (Орел) яха команда, хIинца «Динамо» (Кировбад) счет 1:0 йолаш коттъьнчьнай «Ширяк» (Ленинград). Из счет йолаш коттъьлар астрахански «Волгарада» дайна майконски «Дружба» яха команда а. Цхьатарра счет 3:0 йолаш — лайлар «Химик» яха новомосковски Сергеенорода «Днепр». Эаистер — «Уралмаш» Тулера «Металлург» яха командаш. «Полад» (Сумгаит) командас счет 5:2 йолаш хотало ыьккхар «Лорн» (Кировакан) — яхача командагара. Пятнгорске «Машук» командада лоазаш хинна «Терек» счет 2:1 йолаш яйнаЙ. Йиттта зоне хьалхара мотт тIе Краснодарски «Кубанага» а, шолларIга мотт тIе «Терек», колларIга — «Дружба» командан а.

Таханн хоанеи хургда

3 ноябрь

В. И. ЛЕНИНА ЦIЕРАГIА КУЛЬТУРА ДВОРЕЦ. 11.00. Бокха торжественни регистрани. 17.00. Хьалхара дуьне тIа — берий бIаьсти сулье йийзе эстрадни. 18.00. Бокх бу «Гарбуз» яхача кинолекторе. Кинотеатраша. 19.00 — Ке-тирхой сIалIаьна сайре. Лоаз «Интер» яха вокальне - инструментальни ансамбль. 19.30. «Илеяь тIехьа илеи» яха концертни программа. 20.30. Бокх бу вахьтехкача фильмай кинотеатраша.

И. К. КРУПСКАЯ ЦIЕРАГIА КУЛЬТУРА ДВОРЕЦ. 15.00. Октябрь 56 шу дизаза хетаеь автотранспортни бохахь-ни кIезиг-дукха йоаIаш а, хьалхара сайре. Цlейна хетаьаь докхка концерт.

ХИМИКИЙ КУЛЬТУРА ДВОРЕЦ. 10.00. Октябрь 56 шу дизаза хетаеь бераташ а бокх турбе. 14.00. Культура Дворена берий сектореи № 31 болча шиъгаи къонаха «всякой-чоин» оттаяй вала. 20.00. Бокх бу «Прометей» яхача клубе. «Пачка-го сорвалооца» яха сайре.

«КРАСНЫЙ МОЛОТ» ЗАВОДА КУЛЬТУРА ЦIА. 17.00. «Сайлаь-бай» яхача Октябрь яха кинофестиваль.

4 ноябрь

В. И. ЛЕНИНА ЦIЕРАГIА КУЛЬТУРА ДВОРЕЦ. 9.00. Бокх бу «Малыш» яхача берий кинотеатре. 11.00. «Дальон темане кIоначаш» яха кинофестиваль. 12.00. КIоначаш кинозалаеий уггаюе. В. Надеждинай «Партизанка Лара» яхача кинокинех хьалкаьл. 14.00. «Бокхаре зоне хьалхара». Бокх бу балкни хьалхарачу кинозалаеий. «Сайлаь-ваь хьа» яха. Кемнийй самодеятельни театр тIе гойтамаш. 18.00. Кинозал. «ПСС «Трубопроводна пикъ» яхача кинокомплекс. Лоаз «Интер» яха вокальне-инструментальни ансамбль. 19.30. «Илеяь тIехьа илеи» яха концертни программа. 20.30. Бокх бу вахьтехкача фильмай кинотеатраша.

«КРАСНЫЙ МОЛОТ» ЗАВОДА КУЛЬТУРА ЦIА. 17.00. «Сайлаь-бай» яхача Октябрь яха кинофестиваль.

Редактор Т. А. ТЕБОЕВ.

ТЕЛЕВИДЕНИ

2 ноябрь

1 ПРОГРАММА

9.00 — Передачай программа. 9.05 — Боссбога телевиденин Мисседеча йолаш гимнастика. 9.20 — Кенйаздиган. 9.30 — Боссбога телевиденин. Пионерта. «Пхьа-бIаргашн уж дашкан». 10.00 — Эпсий мехка алленц. 10.45 — «Юлька, Васька, шорта кхабарашн» яха телевизионни документальни фильма пемьесе. 11.15 — Дай-нанай, тIара. Передача. «Пхьа-ву СССР-а халкъа артиста С. Образцова. 12.45 — Художественни сочинени лентаьлькоста конкурсни стипендиаташ. 12.30 — Iийзани культурон лоаилIаме-на «Гимнастика». «Iайна сегIа». 13.00 — Поэтически композиция. 13.15 — Дта. дахьача пионер-лагерехь «Орбита» яха художественни фильм. 14.45 — «Колодец лилан» Передача алаьъу С. Смирнова. 15.15 — Документальни фильм «УчишIелюн Iилман - полуьлонн программа». 15.30 — Боссбога телевиденин Мультфильм. 17.00 — Боссбога телевиденин. «Хьайбай дуьнен тIа». 18.00 — Боссбога телевиденин. «Кинончьаьзой клуб». 19.10 — Дуьнен халкъай пикрин. 19.30 — Боссбога телевиденин. «Мисста чIоагIелаор болаш» яхача дуьхьара серийни телевизионни художественни фильма премьера. 2 серн. 21.00 — «Хьа». Информацин программа. 21.30 — «13 гIайн яхь» концертни телевизи-онни театр. 22.50 — Хинца бугацаьн лоазаза СССР-а чемпионат. 23.20 — Кенйаздиган. Боссбога программа.

II ПРОГРАММА

15.00 — Концерт. 15.40 — «Ленин Октябре» яха художественни фильм.

РАДИО

3 ноябрь

6.30 — Юртара хазар (иогчий мотта-ран). 6.45 — Хоменаш. 7.35 — «Хьона» (эрсий меттаза). 13.00 — «ДуттагIах бIаьшеринна» Макарофа-ган хьалхара «А» весторе (гIалгIай меттаза). 13.20 — Кавказа Халкъай эзарнаш ансамбл (гIалгIай меттаза). 13.45 — Адыгейски «Iайне озавоп деча эчаьа дора М. Сидаева (эрсий меттаза). 14.00 — «Шеи сийлахь яха радиожурнал» (эрсий меттаза). 14.40 — «Iийзани культурон лоаилIаме-на радиожурнал (эрсий меттаза). 15.15 — Концерт (эрсий меттаза). 15.40 — Пятнадцать минут с Ларисой Мондрус. 16.15 — Пятнадцать минут с Ларисой Мондрус. Произведения композитора (гIалгIай меттаза). 16.30 — «Iийзи лисинкинен» яха передача (эрсий меттаза). 18.45 — «Легенда советских хьаминй Халкъай Палке и СССР». Тебоев Тухьа-ва беседа (гIалгIай меттаза).

4 ноябрь

7.10 — Республикански газетий обзор. 7.45 — Хоменаш. 8.25 — «Хьона» (эрсий меттаза). 13.00 — «ДуттагIах бIаьшеринна» Макарофа-ган хьалхара «А» весторе (гIалгIай меттаза). 13.20 — Сергей Сергеевич Боков (гIалгIай меттаза). 13.30 — Кавказа Халкъай эзарнаш ансамбл (гIалгIай меттаза). 13.45 — Адыгейскин «Iайне озавоп деча эчаьа дора М. Сидаева (эрсий меттаза). 14.00 — «Шеи сийлахь яха радиожурнал» (гIалгIай меттаза). 14.20 — Интернационалин дуттагIаех радиожурнал (эрсий меттаза). 14.40 — «Iийзани культурон лоаилIаме-на радиожурнал (гIалгIай меттаза). 15.15 — Концерт (эрсий меттаза). 15.40 — Мастерица душа. Исторически Ингиай кандидата Кашиева беседа (эрсий меттаза). 16.15 — Пятнадцать минут с Ларисой Мондрус. Произведения композитора (гIалгIай меттаза). 16.30 — «Iийзи лисинкинен» яха передача (эрсий меттаза). 16.45 — «Легенда советских хьаминй Халкъай Палке и СССР». Тебоев Тухьа-ва беседа (гIалгIай меттаза).

НОЯБРЕРА ХАОТТАМ

СССР Гидрометцентро бена хоамагIа. Кавказа малхбале лелаларна дыьхьа тIа хьехарш температура 0 градусагара йоаккхаш 5 градусага хкоачаш (дуккхача шерашка юкъера хиначоь гаргга) хургьа. Бетта юхъе, хьалхагIа пхьа дийнахьа. бутт бохш бийсаькара температура 0-ì-5, деношка 10—15 градус йоаккхаш болаш, вокх юхъесача деношка бийсаькара температура 2—7 градус мелла, деношка 3—8 градус йоаккхаш болаш хургьа. Бетта юхъера дыьхьача 10—30 миллиметр (боарама гаргга) боачаш хургьа. Бетта юхъье а

ХАОТТАМ

Тахан республике гIоллеи Грозней хуоваьчу морхаш а йоллш, юкъ-юкъе кIезиг-дукха йоачаш а хилш, малхбузарахь сохчуьле 0—4 метр чIоагIа мух а хьекхаш ха хила а фегара температура республике гIолла 1 градус йоаккхаш 3 градус шеллера кхоачаш Грозне 0 градусагара йоаккхаш хила а тер-лу. Кхоанеи доммеи морхаш а йоллш, наг-нагахь тIаьъа лоа а делларш. кхьийсаьда - малхбузе-хьара сскхуьле 5—10 метр чIоагIа мух а хьекхаш ха хила а фегара температура бийсаькара 1—5 градус шелла йоллаш деношка 0 градусагара йоаккхаш 5 градусага кхоачаш хила а тюлу.

Метеостанци.

ТХА АДРЕС: 364051 г. Грозный, Ленина улица, 11 (3-гIа этаж). Телефонаш: редактора — 3-44-96; редактора зам. — 3-39-11; бехкгохкама секретара—3-34-38; партийни захарех культуран отделий — 3-61-46; промышленносто отдела — 3-42-30; юрта бохкама отдела — 3-42-28; письмой отделеи бухгалтереи — 2-60-71.

НАШ АДРЕС: 364051 г. Грозный, ул. Ленина, 11 (3-й этаж). Телефоны: редактора—3-44-96; зам. редактора — 3-39-11; ответственного секретаря — 3-34-38; отделов партийной жизни и культуры — 3-61-46; отдела промышленности — 3-42-30; отдела сельского хозяйства — 3-42-28; отдела писем и бухгалтерии — 2-60-71.

«Грозненский рабочий» издательства типографи. Револююе проспект 7/84. Типография имя за «Грозненский рабочий», проспекае Револююе 7/84.

Заказ № 9496

СФ05267

А. ВЕДЗИЖЕВ

НУС

(«Щи тохар» яхача повеста тIара дакъа)

Хьамарзас ше а кхетадора, бакъда Беслана ув дешаш дицденад, е цун оамал хувцаенай кхетале IIотгар Хьамарза.

Хьамарзо кхетадора вол цIекхалчалга хайча шийпара цIIа яха Зано чуцIаIIаIолга. «Тешиха Хьамарзас малар дитанна хIара а, шоашта кисьера хьалхара а, ду хьоаьмаш бахьан а войгга IIIадуьланиза Iергьашш из. Дика да Беслан хьалха санна дас кхиар дош хуье. «Такха Хьамарзийна аття хурга хIинз а хьедалаьна хьона вахье яхача бойах доха урдуь Кемаргара хьенакха».

Дика лийлар со-м, могаш хилар, — лоашца жоп делар Беслана пхьанашка ваха сиза волаш санна.

Цун жона раьза хилар Хьамарза. Из цо ма хинна хиннар а, мел хало лайнаЙ а дуьнергда моттар пучна. Хьамарза тешаш ма варий хIо цу лаьца дахьяхача саго духха хIинца доагIгIахларе.

— Беслан, Хьамарзий воI ва аргда хьоГ наха, — алар цо ийгIий дешаш цIалла шийпа новкъа а ца хилча санна.— Хоп хьона из?

— Хов.. Ишта а йоаг сог!-м Хьамарзий воI ва.

—Тlакха?

— Къаркъаьш а мелаш, дош хIама а доапаш лел йоаг са да. Цул соагIа по ниъагIа хьоалаш а дика Iергьаш а, хьоаьмаш а, дешаш а йоаг. Хьона тхьагIа, пхьанашка ваха сиза волаш санна. Вlарг-ехий дахьар пучпа.

Бос цIабакъар Хьамарзий. ХIинз воIо из Iоттар пучпа хьалхара хозаш яцар. Ухханна дика дар хиlча дика хетачо малар дитача бакъахь хетеш а, цавезачо футтарIга а чухаьаь Iавала йинш йоаначар Iог лаьаш а йора пучпа из Iоттар. Бакъда моллагIчо йоа а цхьатарра лаьар дора цо Хьамарзийна, Хьамарзийна-м цийпа а йоара а, Беслана нана йина хургьа, аьина.

— Хьона мичара хайнад из?

— Мамас аьинад.

Бос цIабакъар Хьамарзий. Ер ягара чIоагIгIа-ер из мама.

— Из цIагIа-м из мамаи... Сона чIоагIга халахетар а дъа из дIаяха массехк ди ма дий.

— Чуцхьалчча цIагIа саг а на хинна Iаббаьсара хьалтадар из. Цо дерзина хьалийаьча тIехьа а ваха чуйоалаIар из мама.

— Юха я Iаббас, да хьакхийна валларг. — сердар Хьамарза. — Фуд-гуина согара эшар, са кхоташ кIалара дIа хIама валаш из, хьашца ма лелаер.

РАЬЗА воаццаш деъна Бараьхьежар Беслан.

— Iаббаса хьона а, е сага а дъа хIама дан,— йистхилар из — Сона-ка хан цо цунна хIама серд.. Аз шийга хьаттача мама йоа да моттиг сога хьаалараш цун фу бехк ба?.

— «Сона хан», «Сона хан» — раьза воаццаш пунна хистабIара-йийхкар Хьамарза. — Хьо-м цIяк-ях хинниаш хIама хоаш. Вошта кхетаде ха-м я, вокхха хиннаа хьо, кхийнаа. Со йаваьъна уъ сун цIен да хьо ма ний.

—Уъх цIагIга дIаводача кхоачаваьъ со хьа нанас, — летгъар из воIага. — Сона хан цунна фу эш. Аз дIа мел доладелча хIаманна духьала я-кх из.

Беслан йистхиланзар. Шийна мел хетар дI хьаьъна валарга

— Iа Керамагара урдона дакъха хиннна пи бIаь туьш цо хIа бакъахь денна аьинад. Мичча да деза Керама а Наташий мара Вашира а иззал ахча. Е пара хинча а хьо тIана гIерг пархара цо дакха? Парlата, бакъйна говоита, сага низагIга-мичча йитаЙ Наташа. Башир веза а веза йиа еций из цунга?

Воl а тIечохха лагахь цунна дIагарга вахар Хьамара, бакъда, дIа йина санна ецна а варий ма-тоам цхьалкашк латтача гIанда тIа Iохьайра. Цхьакха пекх-ба-лашар из хилараь. Иштта ца хинча цийг дъна вахь воIо мишта оаI мара яхача йишех урдуь дакхха деза?

Мичча беса дале а Хьамарзас ех-тапар воI шийпа Iера бакъйна воаллилга. Бакъда из хIинца йиш яцар. Нагахьа чохкамех хIама ца худе тIехьа дъа в воI гора воалаве лаьрхIар Хьамарзас.

— Беслан, Хьамарзий воI ва аргда хьоГ наха, — алар цо ийгIий дешаш цIалла шийпа новкъа а ца хилча санна.— Хоп хьона из?

— Хов.. Ишта а йоаг сог!-м Хьамарзий воI ва.

—Тlакха?

— Къаркъаьш а мелаш, дош хIама а доапаш лел йоаг са да. Цул соагIа по ниъагIа хьоалаш а дика Iергьаш а, хьоаьмаш а, дешаш а йоаг. Хьона тхьагIа, пхьанашка ваха сиза волаш санна. Вlарг-ехий дахьар пучпа.

Бос цIабакъар Хьамарзий. ХIинз воIо из Iоттар пучпа хьалхара хозаш яцар. Ухханна дика дар хиlча дика хетачо малар дитача бакъахь хетеш а, цавезачо футтарIга а чухаьаь Iавала йинш йоаначар Iог лаьаш а йора пучпа из Iоттар. Бакъда моллагIчо йоа а цхьатарра лаьар дора цо Хьамарзийна, Хьамарзийна-м цийпа а йоара а, Беслана нана йина хургьа, аьина.

— Хьона мичара хайнад из?

— Мамас аьинад.

Бос цIабакъар Хьамарзий. Ер ягара чIоагIгIа-ер из мама.

— Из цIагIа-м из мамаи... Сона чIоагIга халахетар а дъа из дIаяха массехк ди ма дий.

— Чуцхьалчча цIагIа саг а на хинна Iаббаьсара хьалтадар из. Цо дерзина хьалийаьча тIехьа а ваха чуйоалаIар из мама.

— Юха я Iаббас, да хьакхийна валларг. — сердар Хьамарза. — Фуд-гуина согара эшар, са кхоташ кIалара дIа хIама валаш из, хьашца ма лелаер.

РАЬЗА воаццаш деъна Бараьхьежар Беслан.

— Iаббаса хьона а, е сага а дъа хIама дан,— йистхилар из — Сона-ка хан цо цунна хIама серд.. Аз шийга хьаттача мама йоа да моттиг сога хьаалараш цун фу бехк ба?.

— «Сона хан», «Сона хан» — раьза воаццаш пунна хистабIара-йийхкар Хьамарза. — Хьо-м цIяк-ях хинниаш хIама хоаш. Вошта кхетаде ха-м я, вокхха хиннаа хьо, кхийнаа. Со йаваьъна уъ сун цIен да хьо ма ний.

—Уъх цIагIга дIаводача кхоачаваьъ со хьа нанас, — летгъар из воIага. — Сона хан цунна фу эш. Аз дIа мел доладелча хIаманна духьала я-кх из.

Беслан йистхиланзар. Шийна мел хетар дI хьаьъна валарга

шийнй хьалхашка чаь пела оттадин-ча тIа кхетад хорта хьалъайбир Хьамарзас. Цунга ела а къежаш цунна хьалхашка латтар кера хорта а болаш хоа къона кхалсаг. Шьакхи лагадехьа цунна меннга долаш сийсара «хьа нус из» яхаш шийна кеза дешаш. Цо-м тахан тIехьхийтача уъ дешаш шийна IIанахь хезарг лаьрхIадар.

— Малий — е хьалсаг? — бIарах-ьежар из Занойна.

Зэно борд-бордагIа елаелар. Кора кIад латтача диъана тIа Iохьайра из.

—Хьона хеций из малий, хьалха гуш мичай хъона из... Сийсара хьо Iовжъаваьо из ма ярий,—дагадохийтар цунна Запос.

— Малий из? — Хьаттар цо хIалта а, дерриге це хардацьа кхетадь хилар догдоахаш.

— Цо ше-м аьинах хьога сийсаре ше хьа нус я.. Беслана доладаь нускал ма дий из.. Зоя я цуьи цIе.

ХIанз кхетадир Хамарзас Беслан шийпара дIа а къьюста ара хIама бахав.

— Хьо маца енай са воIага? — хьаьттар по Зоайга.

— Шолларга шу да, — лаьтта бIарахьежар Зоя.

— Лаьца йоаллаш яр хьо а?... Из-м во набахте хиннаяь, сог йоалее а, маьре ярз а йиш тIилга, — цIена бундцар Хамарзас эрсий мотт.

Лоз мо кIай цергаш гуча а йоаъаш елаелар Зоя.

— Со-м хиннаш дъаьа, фу дуьи Iа, — бIарахьежар из мар-лаьна — Кортамукъа тха поселке бохь бен бар Беслан. Цига дайзад тхо.

Лерг дилла ладувIар Запос маIхлар, цо доа ажхIатар кхерар из, вашIтехьа хетанар цо деш дола хаттараш. Раьза ца хила-м кхы бахьан данар. Зоя гIалгIа па хилар мара. Зано ше гIалхьаьл, цун воIа из езаш хилча кхы цхьаккха хIама эшаьар цунна.

Дуьча хIаманна кхы тIа а ца кховдаш сепар Хамарза. Шинна кулгаца корта хьал а лаьца пIагIа менна сог сулаш санна, йист а па хулаш багIар из. Сендухьа отт а па хоаш цIагIа эттача цу сатемо маесане саготворо.

— Папа, сен уйла ю Iа...хIама кхалла, сийсара а хIама па дацаш Iовижаъ хьо, — маьр-ланыи балам тIа кхуг а дилла вунна жоп-ке Iохайра Зоя. Цунгахьа-дIа а па хьожаш кулгаца дIатеттар из Хамарзас.

Зоясс кхетадьадьар фунна-гI дале а цхьан хIаманна мар-да раьза воаццаш. Ше бахьан-м из да ваьна цунна дага а дохарггадар, хIалта а новкъа дар цунна из.

— Хьавехал Беслан, — сесага бIарахьежар Хамарза, — Ше цхьан хIаманна бехке дола зуд

Редактор Т. А. ТЕБОЕВ.